

**PROJEKTI OBNOVLJIVIH IZVORA
ENERGIJE NA PRISILNOM ČEKANJU**

BIROKRACIJA koči investicije

Iako do kraja 2024. Hrvatska, prema Nacionalnom planu oporavka i otpornosti, ima obvezu gradnje 1500 megavata novih postrojenja na obnovljive izvore energije (OIE), čime bi se energetska kapaciteta povećali za 25 posto, projekti su na čekanju zbog nedonošenja podzakonskih propisa. Sad se čeka odluka o naknadi za priključenje na energetska mrežu. Nasreću, zahvaljujući povijesnom nasljeđu Hrvatska većinom proizvodi niskougljičnu električnu energiju

[*PIŠE KATA PRANIĆ*
kata.pranic@lidermedia.hr]

O donošenju odluke o iznosima jediničnih cijena za priključenje na mrežu, što je u djelokrugu Hrvatske regulatorne agencija (HERA), a s čime kasni godinu i pol, ovisi razvoj projekata ENNA-ina proizvodnih postrojenja električne energije iz obnovljivih izvora energije (OIE) korištenjem geotermalnih resursa ukupne snage od sto megavata. Očekivana će godišnja proizvodnja električne energije iz tih postrojenja biti otprilike 300 GWh i kompanija ENNA plasirat će je na tržište. Projekti se razvijaju, a ENNA kao i ostali investitori u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora čeka spomenutu odluku.

Zakonski apsurd

Iako do kraja 2024. Hrvatska, prema Nacionalnom planu oporavka i otpornosti, ima obvezu gradnje 1500 megavata novih postrojenja na obnovljive izvore energije, projekti su na čekanju zbog nedonošenja podzakonskih propisa.

– Nismo zadovoljni prosječnim vremenom potrebnim za dobivanje svih zakonom propisanih dozvola. Tehnologija se razvija mnogo brže od dostupne infrastrukture i zakonodavnog okvira, zato pomalo sa zabrinutošću promatramo te rizike. S kompleksnošću procedura upoznati su svi investitori u projekte obnovljivih izvora u Hrvatskoj, i to, nažalost, moramo prihvatiti, ali najveći je problem trajanje postupka izdavanja potrebnih dozvola i rješenja, ono višestruko premašuje zakonske rokove. Primjerice, u listopadu 2021. donesen je novi Zakon o tržištu električne energije radi uvođenja reda u zatečene projekte i pojednostavnjenja i ubrzanja procedura

za razvoj novih projekata. Uz povezanost i ostale podzakonske propise donio je i niz novih izazova za investitore. Njime se energetske odobrenje kojim odgovorno ministarstvo odobrava gradnju novih proizvodnih objekata postavlja kao ključan dokument koji treba platiti na početku razvoja projekta. Bez njega nije se moguće priključiti na elektroenergetski sustav i dobiti lokacijsku i građevinsku dozvolu. Iako su investitori uvidjeli da će morati platiti dodatan namet, zajednica investitora pozdravila je uvedeni koncept jer očekuje da će strukturirati razvoj projekata, odobriti zatečene projekte koji su ishodili nužne dokumente za razvoj i da će se novim podzakonskim propisima ubuduće urediti razvoj lokacija za obnovljive izvore energije. Međutim, dogodilo se suprotno. Energetske odobrenje definira visoke naknade, vrlo stroge obveze, rokove i penale u slučaju neispunjenja, a investitoru ne jamči ništa osim 'dokaza pravnog interesa u svrhu ishođenja akata potrebnih za gradnju objekata za proizvodnju električne energije'.

Ako istekne

ZA NEDONOŠENJE ODLUKE O NAKNADI ZA PRIKLJUČENJE NA ENERGETSKU MREŽU ODGOVORNA JE HRVATSKA REGULATORNA AGENCIJA (HERA), KOJA JE JOŠ PRIJE GODINU I POL DANA MORALA DONIJETI TU ODLUKU. ZBOG TAKVE SPOROSTI NEKI BI PROJEKTI OIE-ja MOGLI IZGUBITI DOZVOLU ZA PROVEDBU

rok naveden u odobrenju, gubi se pravo građenja ili služnosti. Dakle, dokument koji navedena prava nije dao može ih oduzeti – upozoravaju iz ENNA-e.

Riskantnije za ulagače

Poručuju da je prema novim procedurama rizik za investitore, i to upravo u važnije projekte obnovljivih izvora koji se priključuju na prijenosnu elektroenergetsku mrežu, znatno povećan. Uz već navedene nesigurnosti u razvoju projekata investitori još ne znaju u kojem će se konkretno roku i s kolikim troškovima moći priključiti na elektroenergetsku mrežu. Iznosi jediničnih cijena za pri-

ključenje na elektroenergetsku mrežu također su jedan od elemenata koji nedostaju u novome regulativnom paketu, a neupitna je važnost cijena za početne ocjene isplativosti investicija te na kraju odluke o provedbi projekata. Na čekanju su i projekti E.ON EIS-a, koji kao partner u energetske tranzicije pruža poslovnim kupcima modele financiranja energetske infrastrukturnih rješenja, uključujući cjelokupnu uslugu od projektiranja do financiranja, nadzora, montaže i puštanja elektrana u rad.

– Kod nas je u fazi razvoja nekoliko desetaka megavatnih projekata za koje u proračunima ukupnih troškova još ne znamo koliki je trošak priključenja elektrane na mrežu. Dok se čeka HERA-ina odluka o spornoj naknadi, čiji je zakonski rok za donošenje istekao potkraj rujna 2022., investitori se suočavaju s istekom valjanosti dobivenih dokumenata prema rokovima navedenima u Zakonu o tržištu električne energije, a rokovi gradnje projekata se približavaju. Trenutačna situacija stvara rizično investicijsko okruženje u Hrvatskoj, što dodatno povećava troškove projekata i umanjuje njihovu neto sadašnju vrijednost u proračunima isplativosti – kaže **Nataša Putak**, stručnjakinja za razvoj poslovanja E.ON Energy Infrastructure Solutionsa, i ističe da je imperativ uspostaviti dijalog s ključnim dionicima i hitno pronaći rješenje tog problema jer svima je cilj da Hrvatska razvije dinamično i konkurentno investicijsko okruženje poduprto snažnim osuvremenjenjem energetske infrastrukture kako bi se uskladila s brzim tempom energetske tran- ▶

1,2

MILIJARDE EURA UKUPNA JE INVESTICIJSKA VRIJEDNOST PROJEKATA OIE-ja SNAGE OD OKO 1300 MEGAVATA KOJI SU, PREMA PODACIMA GIU-a OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE HRVATSKE, TRENUTAČNO NA PRISILNOM ČEKANJU

Marija Šćulac,

DIREKTORICA HGK-ova
SEKTORA ZA INDUSTRIJU I
ODRŽIVI RAZVOJ:

– Nedonošenjem naknade za priključenje stvorena je još jedna zapreka za razvoj OI-E-ja u Hrvatskoj. Dodatni je problem sporost odlučivanja administrativnih tijela, zbog čega je Hrvatska na začelju prema brzini razvoja takvih projekata u Europskoj uniji

Maja Pokrovac,

DIREKTORICA GIU-a OBNOVLJIVI
IZVORI ENERGIJE HRVATSKE:

– Hrvatska mora nastaviti raditi na ispunjavanju ciljeva zadanih za 2030., kad bismo u vjetroelektranama mogli imati oko 2000 MW s godišnjom proizvodnjom od 4,8 TWh i u sunčanim elektranama 4000 MW. Ukupna očekivana godišnja proizvodnja energije od vjetra i Sunca tada bi iznosila 9,6 TWh, čime bi uvelike prestigla prosječnu godišnju proizvodnju hidroelektrana od 6,3 TWh, odnosno bila bi tri i pol puta veća od hrvatskog dijela NE-a Krško

zicije u Europi. Prema riječima **Marije Šćulac**, direktorice HGK-ova Sektora za industriju i održivi razvoj, zanimanje investitora za gradnju postrojenja OIE-ja u Hrvatskoj prilično je veliko. – HEP ODS i HOPS još u rujnu 2023. zaprimili su oko 160 zahtjeva za dostavu podataka radi izrade elaborata mogućnosti priključenja, a ukupna je snaga tih projekata bila veća od 5,5 GW. Nedonošenjem naknade za priključenje stvorena je još jedna zapreka za razvoj OIE-ja u Hrvatskoj. Dodatni je problem sporost odlučivanja administrativnih tijela, zbog čega je Hrvatska na začelju prema brzini razvoja takvih projekata u Europskoj uniji – kaže Šćulac i dodaje da će HGK-ovo Udruženje OIE-ja uskoro predstaviti novo izdanje *Position Papera* u kojem će obrazložiti najveće zapreke u razvoju OIE-ja u Hrvatskoj, ali i predložiti rješenja kojima bi se one mogle ukloniti.

Neshvatljivi propisi

Prema podacima Udruženja Obnovljivi izvori energije Hrvatske (OIEH), zbog nedonošenja iznosa naknade za priključenje trenutno je u Hrvatskoj na prisilnom čekanju oko 1300 MW takvih projekata ukupno investicijski vrijednih oko 1,2 milijarde eura.

– Hrvatska mora nastaviti raditi na ispunjavanju ciljeva zadanih za 2030., kad bismo u vjetroelektranama mogli imati oko 2000 MW s godišnjom proizvodnjom od 4,8 TWh i u sunčanim elektranama 4000 MW s godišnjom proizvodnjom od 4,8 TWh. Ukupna očekivana godišnja proizvodnja energije od vjetra i Sunca tada bi iznosila 9,6 TWh, čime bi uvelike prestigla prosječnu godišnju proizvodnju hidroelektrana od 6,3 TWh, odnosno bila bi tri i pol puta veća od hrvatskog dijela NE-a Krško – kaže direktorica OIEH-a **Maja Pokrovac**.

Prema njezinim riječima, tijekom 2023. u gradnju sunčanih elektrana uloženo je više od 200 milijuna eura, a ove godine ta će se ulaganja nastaviti i povećati. Pokrovac dodaje da se zbog HERA-ine inertnosti uvjeti priključenja koji su dio lokacijske dozvole ne mogu ostvariti i da postoji realna mogućnost da će pojedini dokumenti, poput rješenja o zaštiti okoliša za već postojeće projekte OIE-ja, prestati vrijediti. Neshvatljivim smatra i to što se traži procjena utjecaja zahvata na okoliš i za agrosunčane elektrane koje su na poljopri-

vrednim površinama te ne utječu negativno na okoliš, nego upravo suprotno. Osim toga, jedinice lokalne samouprave obračunavaju komunalnu naknadu projektima OIE-ja iako nisu priključeni na komunalnu infrastrukturu.

Voditelj Odjela za OIE, klimu i zaštitu okoliša Energetskog instituta Hrvoje Požar **Matija Vajdić** tvrdi da se trenutno gradi gotovo 300 MW OIE-a i nada se da će se mnogi projekti koji imaju riješeno pitanje naknade za priključenje (otprilike 700 MW) ubrzo početi graditi kako provedba NPOO-a ne bi bila ugrožena.

– Ako se sve pretpostavke posve banaliziraju, možemo zaključiti da će taj porast od 1500 MW novoinstaliranih kapaciteta biti primjetan jer je to otprilike 25 posto instalirane snage postrojenja koja su trenutno u pogonu u elektroenergetskom sustavu RH, 5200 MW na prijenosu i 842 MW na distribuciji – kaže i ističe da zahvaljujući povijesnom nasljeđu u hidroelektranama i sve većoj integraciji VE-a i SE-a Hrvatska većinom proizvodi niskouglednu električnu energiju.

Zanemarivi utjecaj na cijene

Zasad je u Hrvatskoj na mrežu priključeno otprilike 1136 MW vjetroelektrana.

– Gledamo li udio u bruto potrošnji, Hrvatska je s 2,5 TWh proizvedene električne energije u vjetroelektranama prošle godine bila bolja od Francuske, Italije, Austrije, Češke, Bugarske, a izjednačena je s Belgijom – naglašava Vajdić i dodaje da, iako smo na sunčanoj strani europskog kontinenta, proizvodnja električne energije u sunčanim elektranama počela se povećavati prilično kasno, no napokon je vidljiv trend rasta.

Prema njegovim riječima, na distribucijsku mrežu lani se u prosjeku priključivalo 20 MW sunčanih elektrana na mjesec, a od prošle godine imamo i prvu sunčanu elektranu u pogonu na prijenosnoj mreži. Međutim, kad je riječ o cijeni električne energije iz OIE-ja, Vajdić drži da neće previše pasti u maloprodajnoj mreži ni kad se instalira spomenutih 1500 MW.

Hrvatska se 2018. s pomoću burze električne energije CROPEX na tržištu za trgovanje dan unaprijed preko granice sa Slovenijom po-

ENERGETSKO ODOBRENJE DEFINIRA VISOKE NAKNADE, VRLO STROGE OBVEZE, ROKOVE I PENALE U SLUČAJU NEISPUNJENJA, A INVESTITORU NE JAMČI NIŠTA OSIM 'DOKAZA PRAVNOG INTERESA U SVRHU ISHOĐENJA AKATA POTREBNIH ZA GRADNJU OBJEKATA ZA PROIZVODNJU ELEKTRIČNE ENERGIJE'. AKO ISTEKNE ROK NAVEDEN U ODOBRENJU, GUBI SE PRAVO GRAĐENJA ILI SLUŽNOSTI. DAKLE, DOKUMENT KOJI NAVEDENA PRAVA NIJE DAO MOŽE IH ODUZETI

Matija Vajdić,

VOĐITELJ ODJELA ZA OIE, KLIMU I ZAŠTITU OKOLIŠA ENERGETSKOG INSTITUTA HRVOJE POŽAR:

– Ako se sve pretpostavke posve banaliziraju, možemo zaključiti da će taj porast od 1500 MW novoinstaliranih kapaciteta biti primjetan jer je to otprilike 25 posto instalirane snage postrojenja koja su trenutačno u pogonu u elektroenergetskom sustavu RH, 5200 MW na prijenosu i 842 MW na distribuciji

Nataša Putak,

STRUČNJAKINJA ZA RAZVOJ POSLOVANJA E.ON ENERGY INFRASTRUCTURE SOLUTIONSA:

– Još ne znamo koliki je trošak priključenja elektrane na mrežu. Dok se čeka HERA-ina odluka o spornoj naknadi, čiji je zakonski rok za donošenje istekao potkraj rujna 2022., investitori se suočavaju s istekom valjanosti dobivenih dokumenata, a rokovi gradnje projekata se približavaju

vezala s ostatkom povezanog europskog tržišta, a u lipnju 2022. i preko granice s Mađarskom.

– Jedinstveno europsko tržište za trgovanje električnom energijom dan unaprijed postoji više od deset godina. Cijena električne energije računa se prema algoritmu koji, pojednostavljeno, sagledava sve ponude i potražnje na povezanom tržištu. Drugim riječima, u kontekstu toga velikog europskog tržišta utjecaj od 1500 MW novoinstaliranih kapaciteta je zanemariv i veleprodajna cijena električne energije neće se zbog toga znatno promijeniti. Zbog toga ni maloprodajna cijena neće previše pasti, čak i ako utjecaj 1500 MW novoinstaliranih kapaciteta na europskoj razini bude velik. Zbog nužne gradnje mrežne infrastrukture i novih usluga u elektroener-

getici integracijom OIE-a cijena će se u tom dijelu računa za kućanstvo i poduzetništvo povećati i EU-u, pa, tako i u Hrvatskoj – objašnjava Vajdić i ističe da je ključna preporuka kupcima da ugrađuju sunčane elektrane ili formiraju energetske zajednice građana te zajedničkim snagama provode projekte OIE-ja te tako smanje račune za električnu energiju.

Prema njegovim riječima, gradnja novih kapaciteta obnovljivih izvora energije važna je zbog klimatske neutralnosti, ali i sigurnosti opskrbe i manje ovisnosti o uvozu energenata. Vajdić misli da je iznimno važno realizirati to primjetno povećanje od 25 posto instalirane snage do kraja 2024. i ispuniti sve ciljeve u sklopu NE-CP-a Republike Hrvatske do 2030. i 2050. ●

Prirodan poslovni odabir.